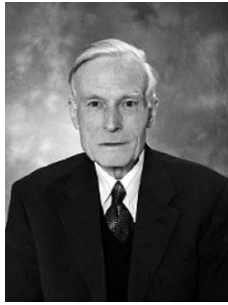

MRP, Balti apell, Balti kett...

Meie ajakirjanikkond tundub koosnema valdavalt noortest vihastest meestest, kel puudub isiklik mälestus Vene okupatsiooni lõppjärgust. Kuidas muidu seletada, et augustikuu tippsündmusest, Molotovi-Ribbentropi Pakti sõlmimisest ja hilisemast avalikustamisest libiseti kergelt üle peatudes kärarikkalt Balti ketil, mis oli MRP jada ülev lõppakord. Või siis, nagu okupatsioonile vastupanijad väidavad, tahab Rahvarinde juhtkond kogu au endale haarata, mis aitaks teadagi varjata nende nõrku tahke. Esimeste MRP avalikustajate ja tühistamist nõudjate seas oli kindlasti akadeemik Endel Lippmaa, kes riskis tõtt lagedale tuues nii oma karjääri kui ka eluga. Ilma USA surveta N Liidule poleks tõde kuuendiku maakera kohal särama pääsenud. 1979. aastal panid oma pea tulle Venemaa laagrites karastuse saanud erimeelsed 45 Leedu, Läti ja Eesti kodanikku avaldades maailma suurtele riikidele

• Endel Lippmaa

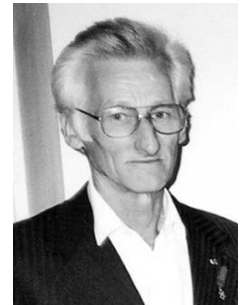
• Mart Niklus

• Enn Tarto

• Erik Udam

• Endel Ratas

üleskutse tühistada MRP ja kõrvaldada selle tagajärjed. Dokumenti hakati hiljem nimetama Balti apelli (tekst 3. leheküljel). Kui Balti ketti peetakse kolme rahva koostöö heaks näiteks, milleks tuleb siis pidada Balti apelli? Levinud kiiresti välisbaltlaste hulgas, näitas see üleskutse, et vabadusetahe pole balti riikides kustunud. Balti apell õhutas ja julgustas ka väliseestlasi korraldama oma asukohamaades Eesti olukorda kajastavaid üritusi ning tõmbama avalikkuse tähelepanu oma

koduste vabaduspüüetele. Nii Mart Niklusele kui Enn Tartole tõi Balti apell kaasa järjekordse vangistuse, aga ka rahvusvahelise kampaania nende vabastamiseks. Lääneriikides esitasid mitmed tuntud ühiskonnategelased Mart Niklust toetavaid avaldusi, millest tähtsaim oli Ronald Reagani avaldus 7. septembrist 1984. 45 allakirjutanu hulgast arreteeritute toetamine oli samas ka MRP kuritegelikuks tunnistamine. Balti apell jõudis Euroopa Parlamentigi, kus 13. jaanuaril 1983 langetati

apelli sisu toetav otsus. N Liidu võimud reageerisid neile omasel viisil: apell nimetati nõukogude korda halvustavaks väljamõeldiseks. Väljavõte ENSV Ülemkohtu otsusest 8. jaanuarist 1981 (eesistuja Asta Tooming): „1979. a. Niklus hoidis levitamise eesmärgil ja levitas kirjutist 45 isiku pöördumisest NSV Liidu, Saksa FV, Atlandi Harta riikide valitsuste, Saksa DV ja ÜRO peasekretäri poole, milline kirjutis on nõukogude riiklikku korda halvustav väljamõeldis. Nikluse süü mainitud kirju-

tise hoidmises levitamise eesmärgil ja levitamisel on kindlaks tehtud dokumendi leidmise faktiga (III k. lk 240-243), on alla kirjutatud Nikluse poolt ning identne Nikluse avaldusega NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi nimele 18. juulist 1979. a.“ Nii lihtne see oligi! Kohus leidis, et kirjutis on halvustav väljamõeldis, ei mingit analüüsi ega tõestust – ja 10 aastat. Rahvarinnete poolt juhitud Balti ketil olid riskid väiksemad. Käis ju perestroika toetamine ja astuti Balti apelli sissetalutatud jälgedes. Kätest kinni

hoida ja laulvat revolutsiooni teha võis juba päris vabalt. Kuna tänava moodus Balti ketist 20 aastat, oli ju sünnis korraldajaid autasustada. Kuid samas oli Balti apelli avaldamisest ja karmidest kohtuotsustest möödas 30 aastat, kuhu autasud jäid? Elavaid kaasaegseid kõrvale jättes võime ka küsida, kas malnamehed Endel Ratas ja Erik Udam said oma hauale iseseisvalt Eestilt lilled? Kui ei, siis keegi peaks punastama.

Priit Silla

• Sakala kotkanoored Lillis Läti kunstniku taiese juures